

Asia: VN/13605/2023 ja VN/13604/2023

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttaminen (siirtolaskelmien tarkistaminen)

Kysymykset

1. Yleistä ehdotuksesta ja sen tavoitteista.

Asetusmuutoksen tavoite on osittain kannatettava asia, mutta siirtolaskelmien tarkastamista ei tule rajata koskemaan vain esitettyjä huomioonotettavia eriä yksittäistarkastelulla ja euromääräisellä rajauksella. Tällä ei paranneta oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuutta kuntien välillä. Näillä on kuitenkin pitkäaikaista vaikutusta kuntien tulonmuodostukseen.

2. Huomioon otettavat erät.

Ovatko kunnan peruspalvelujen valtionosuusasetuksen luonnoksessa mainitut oikaistavat erät (2 momentin kohdat 1-6) perusteltuja ja niiden huomioon ottamisen tapa mielestänne tasapuolinen kuntien välillä?

- 1. takautuvat pelastustoimen varallaolokorvaukset**
- 2. sote- ja pela- kuntayhtymien takautuvat alijäämät ja ylijäämät**
- 3. kunnan kirjaamatta jättämä osuus sote-kuntayhtymän alijäämästä**
- 4. sote- ja pela-kuntayhtymien ylijäämän palautus ja alijäämän kattaminen**
- 5. muiden sote-yhteistoimintaorganisaatioiden ja pelastuslaitosten 2-4 kohdissa tarkoitettu ylijäämän palautus tai alijäämän kattaminen**
- 6. palveluluokille kirjatut sote- ja pela -toimitilojen ja kiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot sekä osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot ja -tappiot**

Nämä erät on hyvä huomioida ja niin, että oikaistaan vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöslukuja ilmentämään mahdollisimman tarkasti kyseisille vuosille kohdistuvia sote- ja pelakustannuksia. Näitä ei kuitenkaan pitäisi lähteä tarkastelemaan yksipuolisesti kuntayhtymän näkökulmasta, jotta hyvinvointialueiden rahoitus varmistuisi. Tasapuolisuuden vuoksi siirtolaskelmien oikaisut pitäisi

tehdä kaikille kunnille ilman merkittävyyden euromääräistä rajausta. Myöskin kohdissa 2, 4 ja 5 mainituista yli-/alijäämistä pitää olla yhteinen näkemys kunnan ja kuntayhtymän/hyvinvointialueen välillä ja että ne ovat syntyneet normaalitoiminnan kautta eikä jonkun poikkeuksellisen tapahtuman johdosta. Mikäli kuntayhtymän ja kunnan välillä ei ole lopullisesti ratkaistu kohdan 3 mukaista alijäämää, ei sitä voida yksipuolisella ilmoituksella sisällyttää laskelmiin, millä on pysyvä vaikutus toisen osapuolen valtionosuuksiin.

3. Onko mahdollisesti jokin muu merkittävästi laskelmia vääristävä erä?

Palkkaharmonisointi pitäisi oikaista vain siltä osin, kun vuosiin 2021 ja 2022 kohdistuu aiempien vuosien kustannuksia. Pitää arvioida onko tällä tavalla säädetty palkkaharmonisointien huomioonottaminen riittävä vai tulisiko sekin avata uudelleen. Palkkaharmonisaatio kokonaisuudessaan tekee eroa siirtyvien vuositaso kustannusten lähtötasoon. Alueilla, jossa palkkoja on jo harmonisoitu laaja-alaisissa kuntayhtymissä, kunnista siirtyy enemmän kustannuksia kuin alueilla, jossa harmonisointia ei ole tehty. On hieman epäselvää, siirtyykö kuntien sote-toimitilojen kustannuksia saman verran ja yhtäläisin kriteerein kuin vuokratilakustannus, joka hyvinvointialueelle aiheutuu, kun se vuokraa samat tilat kunnalta omaan käyttöön. Jos siirtyvä kustannus ei vastaa uutta kustannusta, siirtyvä kustannus ja siirtyvä rahoitus eivät ole tasapainossa. Mikä tahansa normaalivuodesta poikkeava tapahtuma tai soteuudistukseen valmistautumisesta aiheutuva kustannus, kuten mm tietotekniikka-, muutto- tai tarvikehankintakustannukset tai poikkeukselliset vain yhtä vuotta koskeva tuloerät esim. yhteisöveron tuotossa. Koronan ja ukrainan sodan heijastevaikutukset. Laskelmat tulisi siten tarkistaa kuntakohtaisesti.

4. Vaikutuksen merkittävyyden arviointi.

Kuntakohtainen tieto oikaistaisiin ainoastaan silloin, jos kyseinen tieto vääristää merkittävästi yksittäisen kunnan tai hyvinvointialueen rahoitusta. Merkittävänä pidettäisiin vaikutusta, joka olisi vähintään noin 30 euroa asukasta kohden laskettuna. Onko oikaisun kynnys mielestänne oikea?

Ensisijaisesti laskelmat tulisi oikaista täysimääräisesti ilman kynnysarvoja. Toissijaisesti jos tarkistukseen halutaan asettaa kynnysarvoja ja ollaan valmiita joustamaan kuntien välisestä oikeudenmukaisuudesta, tulisi näiden kynnysarvojen olla merkittävästi pienempiä, esimerkiksi 10 eur/asukas.

5. Menettely. Näkemyksenne ehdotetun oikaisumenettelyn toimivuudesta (kysely kunnille ja kuntayhtymille=hyvinvointialueille, muut saatavissa olevat selvitykset ja tiedot, siirtolaskelmaluonnos ja sen kommentointimahdollisuus)?

Kuntien ja valtion välillä olisi hyvä olla vuoropuhelua ja kuntia pitäisi aidosti kuunnella. Kustannusten tulee perustua vain jo todennettuihin kustannuksiin. Riidanalaiset ja keskeneräiset asiat pitäisi jättää pois laskelmista. Kunnan pitäisi saada nähtäväkseen siirtolaskelmaluonnos sekä sitä pitäisi päästä kommentoimaan.

6. Muita huomioita.

Tällä muutoksella on erittäin merkittävä euromääräinen vaikutus kunnan talouteen. Tarkistuslaskelmista tulee säätää yksiselitteisesti, koska vaikutus on pysyvä.

Kuntien rahoitusjärjestelmää olisi uudistettava kokonaisuudessaan niin, ettei menneisyyden painolasti heijastu kunnalle jääviin palvelutehtäviin ja määritä sitä kautta tulorakennetta.

Leppänen Susanna
Sysmän kunta